

עלון
דו שבועי

ענג שבת

פרשת יתרו - משפטים

ל"ט בשבט ה'תשפ"ו
(06.02.2026)

עלון מס' 9 (1399)
(שנה ארבעים)

לעילוי נשמת שמעון בן נתן נטע וגיטה גרינברג ז"ל. יהי זכרו ברוך!

מועדי השבת יתרו

ער"ש מוצ"ש		
י-ם	16.42	17.56
ת"א	16.57	17.58
חיפה	16.47	17.56
ב"ש	17.00	17.59
איילת	16.53	17.57

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת יתרו - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.54 - 4.58
זמן הנחת תפילין	5.36 - 5.41
הנץ החמה (מישור)	6.26 - 6.31
הנץ החמה (הנראה)	6.31 - 6.36
ס"ז ק"ש מג"א	8.24 - 8.26
ס"ז ק"ש הגר"א	9.09 - 9.11
חצות היום	11.55 - 11.55
מנחה גדולה	12.25 - 12.25
שקיעת החמה	17.25 - 17.20
צאת הכוכבים ב'	18.15 - 18.10

דף יומי: מנחות כז - לג

מועדי השבת משפטים
ב' שקלים

ער"ש מוצ"ש		
י-ם	16.48	18.02
ת"א	17.03	18.04
חיפה	16.53	18.02
ב"ש	17.06	18.05
איילת	16.59	18.03

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת משפטים - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.48 - 4.53
זמן הנחת תפילין	5.29 - 5.35
הנץ החמה (מישור)	6.19 - 6.25
הנץ החמה (הנראה)	6.24 - 6.30
ס"ז ק"ש מג"א	8.21 - 8.24
ס"ז ק"ש הגר"א	9.05 - 9.08
חצות היום	11.54 - 11.55
מנחה גדולה	12.25 - 12.25
שקיעת החמה	17.31 - 17.26
צאת הכוכבים ב'	18:21 - 18.16

דף יומי: מנחות לד - מ

וישלח משה

ויהי מפקדת וישב משה לשפט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב. וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב (שמות יח, יג - יד). יתרו חותנו של משה רבנו מגיע למשה רבנו, ובביקור המיוחד הזה, יתרו רואה את חתנו שהוא שופט לבדו את העם. מתוך דאגה כנה של חותן לחתן, שאל יתרו את שאלתו. משה מסביר לו: ויאמר משה לחתנו פי יבא אלי העם לדרש א-להים. פי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי הא-להים ואת תורתיו (שם שם, טו - טז).

יתרו עדין דואג לבריאות חתנו הגדול, הוא אומר למשה:

ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה. נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך פי כבד מקד הדבר לא תוכל עשהו לבדך (שם שם, יז - יח).

יתרו הדואג מיעץ לחתנו עצה להקלת העומס:

עתה שמע בקלי איעצה ויהי א-להים עמך היה אתה לעם מול הא-להים והבאת אתה את הדברים אל הא-להים. והזהרתה אתה את הנזקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת הפעשה אשר יעשון. ואתה תחזה מפל העם אנשי חיל יראי א-להים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות. ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הנדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך ונשאו אתה. אם את הדבר הזה תעשה וענה א-להים ויקלת עמד וגם כל העם הזה על מקמו יבא בשלום (שם שם, יט - כג).

יתרו, למעשה, הוא המתכנן את הסדר של האצלת הסמכויות והקמת בתי דין בישראל.

וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר (שם שם, כד).

משה מקבל את העצה, ומיישם את התוכנית שהציע יתרו, חותנו הדואג לו:

ויבחר משה אנשי חיל מפל ישראל ויתן אתם ראשים על העם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות. ושפטו את העם בכל עת את הדבר הקשה יביאון אל משה וכל הדבר הקטן ישפטו הם (שם שם, כה - כו). ואחרי כל זה, כשהכל נעשה, הפרשיה מסתימת: וישלח משה את חתנו וילך לו אל ארצו (שם שם, כז).

נטה אחן לדברי התורה הקדושה. התורה מלמדת אותנו חכמת חיים: החתן הטוב ביותר שיכול להיות, משה רבנו חתנו של יתרו. העצה הטובה ביותר שיכולה להיות. אבל, לקח ומוסר לכולנו, כשאתה מתחיל לתת עצות לחתן שלך הוא יראה לך את הדרך החוצה. וישלח משה את חותנו. התורה שולחת לנו איתות ומסר כיצד להתנהג.

רב עוזי שויצה, רב העיר כפר יונה

העלון מוקדש לזכר ולעיני יהודה בן אלעזר יצחק לקס ז"ל
נפטר ב-כ"ז בשבט תשפ"ד. יהי זכרו ברוך

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן
כתובת: רח' פאת השולחן 8, תל-אביב
טל: 03-5234063, בקס: 03-5234063
דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

שבת פרשת יתרו

ההפטרה: "בשנת מות המלך עוזיהו" (ישעיהו ו, א).
 הספרדים מסיימים בפסוק יג: "זרע קדש מצבתה".
 האשכנזים מסיימים בפרק ז פסוק ו: "יד באות תעשה זאת".

שבת שקלים פרשת משפטים

מוציאים 2 ספרי תורה. בספר הראשון 7 קראים בפרשת משפטים. לאחר הקריאה מניחים ספר השני על הבימה, אומרים חצי קדיש ומגביהים ספר התורה ראשון (יש במנהגי חסידים המגביהין את ספר התורה לפני תחילת הקריאה כמנהג הספרדים) וגוללין. בספר תורה השני קוראים למפטיר בפרשת כי תשא, מתחילת הפרשה עד "על נפשתיכם" (שמות ל, י"א - ט"ו). נוהגים שאין קטן עולה למפטיר.

ההפטרה: הספרדים: "ויכרת יהודע" (מלכים ב' יא, ח).
 האשכנזים מתחילים (מפרק יב, א): "בן שבע שנים יהואש".

מברכים החדש: אדר

המולד: אור ליום שלישי שעה 3, 50 דקות ו-12 חלקים.
ראש חודש אדר ביום השלישי וביום הרביעי, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

אין אומרים אב הרחמים ואין מזכירים נשמות. במנחה אומרים "צדקתך".

שבת שקלים

הראשונה מארבע פרשיות שקוראים לפני פסח. זמנה בשבת שלפני ראש חודש אדר. פרשת שקלים עוסקת בחיובו של כל אחד מישראל להביא מחצית השקל עבור קרבנות הציבור שהקריבו בבית המקדש.

מדוע דוקא בערב ראש חודש אדר, ומהם אותם שקלים?

כל אחד רצה שיהיה לו חלק בהקרבת הקרבנות בבית המקדש. מחצית השקל שנקבע לכל יהודי - כסף צרוף אמיתי - היה בו כדי לכסות, בזמנו על ההוצאה השנתית הכוללת בבית המקדש (משנה שקלים פרק ד'). "העשיר לא ירבה, והדל לא ימעט ממחצית השקל" (שמות ל, טו). נקבעה ההלכה - כולם שותפים שווים. ראוי לתת בשווה ריאלי לזמנו. נחמיה (י, לג) קבע שווי ריאלי למחצית השקל בזמנו. ושם במשנה בשקלים פרק ד' וגם במשנה ב'.

בחודש ניסן, קובעת הגמרא (יומא סה, ב) חובה להביא קורבנות רק מהתרומה החדשה, לכן חודש לפני כן התחילו לסגור את חשבון השנה הקודמת ולגבות לשנה החדשה, שיהיה כבר לחודש ניסן. יהודי צריך דירבון כדי להזכיר לו ולעוררו שיש לתת את התרומה, הזמן המתאים לכך הוא בצמד לראש חודש אדר.

כך נאמר במסכת שקלים (משנה א): באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. ופרט בגמרא מגילה (כט, א ו-ב): את תנן התם: באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. בשלמה על הכלאים - דומן זריעה היא, אלא על השקלים מנלן? אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה: דאמר קרא (במדבר כח): "זאת עלת חדש בחודש אמרה תורה: חדש והבא קורבן מתרומה חדשה. וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה, קדמינן וקרינן באחד באדר, כי היכי דליתו שקלים למקדש. כיום כשביית המקדש עדיין לא עומד על תילו, אנחנו עושים "זכר למחצית השקל" - תרומה לאחזקת בתי כנסיות ובתי מדרשות, צדקה לעניים וכו'.

שאלו השואלים מדוע 3 מטבעות - למה 3 פעמים מחצית השקל? כשנקרא בפרשת שקלים נמצא שהמילה "תרומה" נזכרת 3 פעמים. רש"י (שם בפסוק טו) מנמק את הדרישה המשולשת בכך שמשה התחיל את המשכן מאפס. כדי להפעילו ולתחזקו בשנתו הראשונה היה צריך לתת 3 פעמים תרומה.

צאנו גם דרשות חז"ל הקושרות עניין השקלים לפורים: "אמר ריש לקיש: גלו וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו (מגילה יג, ע"ב). בירושלמי קושרים במפורש לקריאת פרשת שקלים: "ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש: צפה הקב"ה שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל, אמר מוטב שיקדם כספו של בני לכספו של אותו רשע. לפיכך מקדימין בפרשת שקלים" (פ"ג, ה"ד). להצעת השקלים של המן נתלוותה ההכרזה "ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים.

(אסתר ג, ח). פירוד זה הוא מן הגוים העיקריים לקיטרוג גליכות שבידי הצורים לגזור עליה. הפתרון: איחוד וכינוס, ואין לך גורם מאחד כתרומת השקלים של כל אחד ואחד מישראל לקופת הציבורית במקדש, ממנה יידכשו קרבנות הציבור.

יום שני ערב ראש חודש אומרים במנחה יום כיפור קטן ואין אומרים תחנון. (משנה ברורה תיז, ד). יום כיפור קטן - תקנת הר"מ קורדבירו מהטעם שבר"ח מתכפרים עוונות החדש, וזהו שנאמר: "זמן כפרה לכל תולדותם", לכן, המבקש בערב ראש חודש, יהיה לו ראש החדש לכפרה שלמה.

יום שלישי רביעי ראש חודש

מנהגי ראש חודש מתבטאים בעיקר בשינויים בתפילה: בתפילת עמידה ובברכת המזון מוסיפים את תפילת יעלה ויבוא, ובמהלך תפילת שחרית מוסיפים הלל, ברכי נפשי וקריאה בתורה. אחרי תפילת שחרית מתפללים תפילת מוסף. אין אומרים תחנון. בקהילות הספרדים יש האומרים את "ברכי נפשי" לפני תפילת ערבית של ראש חודש. התימנים נוהגים להוסיף לפני כן את הפיוט "שער הרחמים". הלל בראש חודש - מנהג. על כן נקרא בדילוגין (שולחן ערוך תכב, ב ובמשנה ברורה).

קריאה בתורה: 4 קראים בספר פרשת פנחס פרק כח פסוקים א-טו.

למוסף - חולצים התפילין (שולחן ערוך תכג, ד. משנה ברורה כה, נט), אבל יעשו זאת לאחר אמירת הקדיש שליח ציבור לפני מוסף (כדעת הא"י, כדי להשלים 4 קדישים בתפילין). במשנה ברורה תכג, י ושער ציון דוגל דוקא בכך שלא להפסיק בין קדיש לתפילה, והוא קובע: "יש נוהגים לחלוץ הרצועות קודם יהי רצון שנשמור חוקך..." "ויבוא לציין". בסידור בעל התניא הסביר את המשנה ברורה בכך שמי שנהג לומר שיר של יום בשחרית וברכי נפשי עם קדיש משלים בכך כבר 4 קדישים עם תפילין.

שכח ולא הוריד התפילין והתחיל מוסף - לא יחלצן (משנה ברורה כה, סא)

ראוי, נאמר במשנה ברורה (סו, לה), שהש"ץ יסמן לקהל להתחיל בתפילת מוסף כולם יחד איתו.

שליח ציבור השוכח יעלה

שליח ציבור ששכח לומר בתפילת לחש יעלה ויבוא, כל עוד לא סיים חזרת הש"ץ דינו כדיון היחיד ששכח. אך אם סיים תפילת הלחש - יכול לכוון לצאת ידי השלמה בחזרת הש"ץ (ולא צריך לחזור על תפילת לחש), אם בחזרת הש"ץ שכח ינהג כתפילת לחש, אבל אם נזכר לאחר סיום החזרה - מפני טורח הציבור שוב אינו חוזר מראש התפילה (שולחן ערוך ככו, ג ומשנה ברורה תכב, א). אלא סומך על תפילת מוסף שעתיד להתפלל.

הפסק בהלל

אסור להפסיק בדיבור בכל ההלל - אפילו לא בין הפרקים (שולחן ערוך תכב, ב). לענות אמן ובודאי אמן יהא שמיה רבא - מותר.

המאחר לבית הכנסת בהלל

המאחר לבית הכנסת הציבור עומדים בהלל, יאמר אותו תחילה ואח"כ יתפלל (משנה ברורה תכב, טז). כל זה בתנאי שאמר קודם ברכות התורה, ובתנאי שנתן זמן לקריאת שמע ותפילת שמונה עשרה. העומד בפסוקי דמורה והגיעו ציבור להלל - יפסיק, ויאמר עם הציבור, אבל בלא ברכה (שם במשנה ברורה). המאחר ואמר הלל עם הציבור, ואחר כך חזמן לו מעין שבו התפלל, רשאי לומר שוב הלל בלא ברכה.

ראש חודש חגן של הנשים.

נכתב בהלכה שמנהג טוב של הנשים להימנע ממלאכה. (שולחן ערוך, אורח חיים, סימן תי"ז). הימנעות מסויגת ממלאכה בראש חודש נמצאת בתלמוד הירושלמי, שם מובא כי ישנו מנהג של הנשים שלא לעשות מלאכה בראש חודש. בפרקי דרבי אליעזר נאמר שמנהג זה של נשים הוא שכרן על שלא פרקו את נזמי הזהב שלהן למעשי העגל ועל כן הן עתידות להתחדש כמו ראשי חודשים. הבית יוסף (שם בשולחן ערוך) סובר שספקי לבצע שינוי ספונטני מיום חול רגיל. הבית יוסף ודאי מתאים לראש חודש שחל ביום שישי ואז הנשים לא שובתות אלא עסוקות בהכנת השבת. בכמה קהילות בצפון אפריקה, בתימן ובגאורגיה, המנהג הוא שהנשים מדליקות נרות בליל ראש חודש.

הנאה ממאכל או מוצר שנעשה בשבת

האם מותר ליהנות ממאכל או מוצר שיוצר על ידי יהודי בשבת? כגון חיילים שעשו "על האש" בשבת - מה דין הבשר במוצאי שבת? אחד מבני הבית הרים את מכסה החמין שלא היה מבושל ובטעות חזר וכיסה אותו, מה דין החמין? ועוד, האם מותר לרכוש מוצרים כגון חלב או נייר טואלט שיש חשש שיוצרו בשבת? במשנה (חולין טו, א) מובאות שלוש דעות בענין המבשל בשבת:

שיטת רבי מאיר - המבשל במזיד לא יאכל ובשוגג יאכל. רש"י מבאר שלדעת רבי מאיר, חכמים אסרו ההנאה מעבירה רק במקרה שנעשתה במזיד. לעומת זאת, עבירה שנעשתה בשוגג אין לגביה איסור הנאה, ולכן מותר לאכול אף בשבת.

שיטת רבי יהודה, "בשוגג: יאכל במוצאי שבת. במזיד: לא יאכל עולמית"

רש"י מסביר שלדעת רבי יהודה גם עבירה בשוגג נחשבת עבירה, ולכן נאסר המאכל בשבת הן למבשל והן לאחרים. עם זאת, במוצאי שבת המאכל מותר. לעומת זאת, כאשר בישל במזיד - קנסו חכמים את המבשל עצמו, ולכן נאסר עליו המאכל לעולם, אך אחרים מותרים במוצאי שבת, ורק בשבת עצמה נאסר עליהם, כדי שלא ייהנו ממעשה עבירה.

שיטת רבי יוחנן הסנדלר - "בשוגג: יאכל במוצאי שבת לאחרים ולא לו. במזיד: לא יאכל עולמית, לא לו ולא לאחרים."

לדעתו יש לקנוס אף את השוגג מחשש שיעשה במזיד, ולכן אף במוצאי שבת נאסר המאכל על המבשל עצמו. ואילו המבשל במזיד נאסר המאכל על כולם לעולם. טעם האיסור במזיד אינו משום קנס (שכן אין קנסים אחרים), אלא משום גזירת הכתוב, כפי שנאמר: "ישמרתם את השבת כי קודש היא - מה קודש אסור באכילה, אף מעשה שבת אסורים באכילה. יכול אפילו בשוגג? תלמוד לומר: מחלליה מות יומת - במזיד אמרתי ולא בשוגג". (בבא קמא עא, ב). פסיקת ההלכה: מסקנת הסוגיה אינה חד-משמעית. שכן רב היה מצד אחד מורה לתלמידיו להקל כרבי מאיר, אך בדרשתו לרבים היה פוסק כשיטה האמצעית, כרבי יהודה, מחשש שמא יבואו עמי הארץ להקל יתר על המידה ("משום עמי הארץ").

התוספות והגר"א פסקו להקל כרבי מאיר, כי כך הורה רב לתלמידיו, ואילו הגאונים, הרמב"ם והשולחן ערוך (א"ח שיח, א) פסקו כרבי יהודה. הר"ן מבאר שהלכה כרבי יהודה הן משום הכלל שבמחלוקתו עם רבי מאיר הלכה כמותו, והן משום שבזמננו מצויים עמי הארץ. לפיכך מסקנת ההלכה היא שהמבשל בשבת בשוגג - מותר לו ולאחרים לאכול במוצאי שבת. ואילו המבשל במזיד - אסור לו לעולם, אך לאחרים מותר במוצאי שבת. שעת הדחק: המשנה ברורה (שם סק"ז) מוסיף הערה חשובה, שבשעת הדחק, כאשר הבישול נעשה בשוגג, ניתן לסמוך על הראשונים שפסקו כשיטת רבי מאיר, להקל ולאכול מהתבשיל אף בשבת עצמה. לדוגמה: אם אחד מבני הבית הרים את מכסה החמין שלא היה מבושל כל צורכו, או ערבב הגיס, או הסיך מהפלטה ואח"כ החזיר, ובכך עבר על איסור בישול בשוגג, ואין מאכל אחר לשבת, על החכם לשקול לפי ראות עיניו האם המצב מוגדר כשעת הדחק, שאז ניתן להקל. עוד יש לזכור, שלדעת רבי מאיר ורבי יהודה כאחד, איסור מעשה שבת הוא מדברי סופרים. ולכן בכל ספק יש לומר "ספק דרבנן לקולא". לפיכך, במקרה של מוצרים שלא ידוע האם יוצרו בשבת או ביום חול, מעיקר הדין ניתן להנות מהם מדין ספק מעשה שבת (דרבנן) לקולא. אך לכתחילה ראוי להזהר בזה. (ילק"י שבת ג סע' עב; אז נדברו ח"א סי' נ"ב, מאור השבת (שם הערה ק"ז), מנח"י ח"ג ס' ע"ט, פס"ת שיח הע' 87.)

תגובת הרב הרצוג לרב גורן

הרב הרצוג עמל רבות על בניית קודקס הלכתי שיתאים את חוקי המדינה שבדרך להלכה היהודית. היה חשוב בעיניו שחוקי המדינה, באופן גלוי ומפורש, יהיו מבוססים על ההלכה. לנגד עיניו הוא ראה מערכת משפטית אחת, שתעמוד בכללי ההלכה וגם תהיה מותאמת לתרבות ולכלכלה המודרנית.

במבוא לספר "תחוקה לישראל על פי התורה", מונה הרב ד"ר איתמר ורהפטיג את הקשיים העיקריים שהתמודד מולם הרב הרצוג: זכויות המיעוטים, מעמד האשה וכשרותו של היהודי החילוני כשופט וכעד. מתכתובות בין הרב הרצוג ובין מגוון אישים באותה תקופה, ניכר שהוא האמין כי החזון יכול להתממש, ואפשר להקים מערכת משפט אחת שתתמודד מול הקשיים הללו.

מתוך תפיסה זו כתב הרב הרצוג את תגובתו למאמר הראשון של הרב גורן, שהציע שתי מערכות מקבילות - בית דין רבני מלא ובית דין אזרחי. לפי רב הרצוג, רק שתי דרכים יכולות להתיר משפט שלא על פי התורה: הפקר בית דין, כלומר שימוש בזכותו של בית הדין להפקיע ממנו, או הסכמה ציבורית את האפשרות של הפקר בית דין שלל הרב הרצוג, בטענה כי זכות זו של בית הדין אינה מיועד לשימוש רחב וגורף. נותרה רק האפשרות של הסכמת הציבור. אם רוב העם יקבע שאפשר למנות דיינים שאינם בקיאים בדיני תורה, המיעוט לא יוכל למנוע זאת, וההחלטה תחשב לקבלה בהסכמה ללא עקירת דין תורה.

בתגובה למאמר השני של הרב גורן, הרב הרצוג דן בשלושה מרכיבים מרכזיים במאמר: עמדת הרב גורן שמותר למנות שופטים שאינם בקיאים בדין תורה, סוג השופטים שראוי למנות והרעיון לייסד מערכת משפט כפולה. בנוגע לשופטים שאינם בקיאים בדין תורה - הרב הרצוג דן במקורות שהביא הרב גורן, אלא שהוא טען "שהם לא תיקנו זה אלא במקום שאין בני תורה". הבעיה המרכזית שהעלה הרב הרצוג הייתה קשורה לחזונו הגדול - שחוקי המדינה יהיו מבוססים על ההלכה. הוא חשש כי מינוי שופטים שאינם בקיאים בדין תורה יקלקל את הסיכוי שהמדינה תאמץ דין תורה.

בנוגע לסוג השופטים שיתמנו - הרב הרצוג היה מוכן למנות שופטים "שכשרותם על כל פנים מפקפקת מחמת עבירות שבין אדם למקום", בתנאי שידונו לפי דין תורה, "ונמצא שמשפט התורה לא נתבטל". כלומר, אפשר יהיה למנות שופטים שאינם שומרי תורה ומצוות, כל עוד ספר החוקים של המדינה יתבסס על ההלכה היהודית. מנגד הרב הרצוג קבע שלא כל תלמיד חכם יכול להיות דין כי "אם אינם מתמצאים בשבילי גלגולי מסחר והתעשייה וכו' ואין להם אותו החוש, אינם מסוגלים להוציא לאור משפט".

בנוגע להצעה לייסד מערכת כפולה - הרב הרצוג חשב שהרב גורן "קיצר... במקום שהיה ראוי להאריך, מה היא היחס של שתי המערכות הללו? הרב הרצוג חש, בעיקר מבחינה פוליטית, שלא תהיה שום מערכת משפט במדינה שתוכל לקבל את "תוקף כל חוקי התורה כמו שהם". לעומת רצונו של הרב גורן שלפחות מערכת אחת תעמוד בכל כללי ההלכה, הרב הרצוג העריך שאפילו מערכת אחת מתוך שתיים לא תוכל לעשות זאת.

לחלופין, פתח הרב הרצוג פתח לווייתוד שעשו להתקבל - הוא הציע ויתור על דיני ממונות בבתי דין תורניים, בתמורה להחלת ההלכה במלואה בבתי דין אזרחיים. הוא העלה את האפשרות ולא שלל אותה: "ניתן הנחה לוותר על סמכות דיני ממונות ודיני עונשין פליליים, משאי"כ אם נתקן במסגרת התורה תקנות השלמות בדיני ירושות וצוואות שבהן יש לנו עכשיו רק סמכות קונקורנטית, ועל כל בתי הדין לרבות האזרחיים נטיל לדון עפ"י דין התורה כפי התקנות ההשלמות, שאז ישנם סיכויים טובים שזה יתקבל". מהצעה זו של הרב הרצוג נראה, אם כי לא מוכח, כיצד הוא תפס את בתי המשפט האזרחיים. אם הוא שקל לוותר על דיני ממונות, כנראה הוא לא סבר שבית המשפט האזרחי בישראל ייחשב לערכאה של גויים.